Світанок

Я прокинувся раніше за інших, раніше за птахів і навіть раніше за сонце. Випив чашку кави, жадібно проковтнув шматочок тоста, надягнув шорти, джемпер, зашнурував зелені кросівки, а тоді тихесенько вислизнув із нашого будинку чорним ходом.

Я зробив вправи для розтягнення м'язів ніг, підколінних сухожилків, поперека, та коли зробив перші кроки вниз прохолодною, оповитою туманом вулицею, з грудей мимоволі вирвалося зітхання. Чому починати завжди важко?

На вулиці не було ні автомобілів, ні людей, ані взагалі жодних ознак життя. Я був сам-самісінький, цілий світ належав мені єдиному — хоча, здавалося, дерева якимось дивом відчули мою присутність. Але нічого надприродного в цьому не було, адже це все- таки Орегон. А тут, як на мене, дерева завжди про все знають. Вони мовби стежать за кожним мешканцем краю.

Розглядаючи все довкола, я часом замислювався про те, в якому чудовому краї народився. Скрізь так зелено, так спокійно та затишно — я з гордістю називав штат Орегон своєю батьківщиною, а маленький Портленд — рідним містом. Ось тільки крім гордості серце моє повнилося й жалем. Попри неймовірну красу цієї місцевості, для багатьох мешканців штату Орегон був місцем, у якому ніколи не відбувалося нічого грандіозного, та й взагалі, будь-які значущі події тут належали хіба що до розряду фантастики. Єдине, чим славилися жителі Орегону, — старезним Орегонським шляхом, дорогою, яку їм свого часу довелося прокласти, щоб тут оселитися. Відтоді життя у цьому краї протікало доволі нудно.

Мій найкращий учитель, один із найприємніших людей, яких я зустрічав у своєму житті, частенько говорив про цю дорогу. Він

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

бурчав про те, що це наше право першості. Наша відмінна риса, наша доля — наша днк. «Боягузи ніколи за це навіть не бралися, — казав він мені, — а слабаки померли на шляху — і ось, залишилися тільки ми».

Ми. Мій учитель вірив у те, що поки народ проходив цей шлях, він набув дуже рідкісну рису — дух першопрохідців, нестандартне бачення можливостей, поєднане зі здатністю не піддаватися песимізму — і ми, жителі Орегону, були зобов'язані зберегти у собі цю рису.

Я кивав на знак згоди, виявляючи до нього найвищу повагу. Я дуже любив свого вчителя. Однак іноді, повертаючись додому, я думав: Боже, це ж усього-навсього ґрунтівка.

То був туманний ранок, знаменний ранок 1962 року. Незадовго до нього я проклав свій власний шлях — повернувся додому після семи довгих років далеко від Орегону. Було дуже незвично знову опинитися вдома: я майже встиг забути про щоденні тутешні дощі. Однак найбільш незвичним для мене було те, що я знову жив під одним дахом зі своїми батьками та сестрами-близнючками, спав у своєму юнацькому ліжку. Вночі я часто лежав на спині, пильно розглядав свої шкільні підручники, спортивні трофеї та блакитні стрічки на згадку про давні змагання і думав: «Невже це *досі* я?».

Я прискорив крок, спускаючись дорогою з пагорба; кожна порція повітря, яке я видихав у сивий туман, закручувалась у крихітний вихор. Я насолоджувався пробудженням свого тіла, неповторними хвилинами, коли мозок ще напівсонний, руки, ноги, всі суглоби досі трохи розслаблені, здається, що твоє фізичне тіло починає танути, переходити з твердого стану в рідкий.

Швидше, повторював я собі. Швидше.

Теоретично, як мені здавалося, я був уже дорослим. Я отримав гарну освіту в Орегонському університеті. Здобув ступінь магістра бізнесу на найкращому факультеті — у Стенфорді. Відслужив річний термін в армії США — на військових базах Форт Льюїс та Форт Юстіс. У моєму резюме значилося, що я був освіченим, кваліфікованим солдатом, двадцятичотирирічним чоловіком... Але я ніяк не міг зрозуміти, чому й досі почуваюся дитиною.

І цього ще замало: я ніби залишився тим самим сором'язливим, блідим, худющим хлопчаком, яким завжди був.

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

Можливо, я почувався так тому, що досі по-справжньому не пізнав смаку життя. І це в той час, коли у світі було безліч різноманітних спокус і розваг. Я ніколи в житті не курив сигарет, не вживав наркотиків. Ніколи не порушував жодних правил, а тим паче законів. Це були 60-ті роки, бунтівнича доба, і я ніби залишився єдиним громадянином Америки, який поки що ні проти чого не повстав. Я навіть не міг уявити, що одного дня звільнюся від пут і зважуся на непередбачуваний вчинок.

Я ніколи в житті не був із дівчиною.

Поміркувавши про все, чого ніколи не робив, я зміг нарешті дошукатися причини. Виявилося, що мені досить складно сказати самому собі, ким я був чи міг би стати. Як і всі мої друзі, я хотів досягти успіху. Ось тільки, на відміну від них, я не знав, що стояло за словом «успіх». Гроші? Можливо. Дружина? Діти? Будинок? Авжеж, якщо пощастить. Це була мета, прагнути досягнення якої мене вчили змалечку, і частина мене справді інстинктивно цього прагла. Але десь глибоко в душі жило й прагнення чогось іншого, значно більшого. Мені ніколи не давало спокою те, що наше життя швидкоплинне, коротше ніж ми гадаємо, подібне до ранкової пробіжки, а я дуже хотів, щоб моє життя було значущим. І цілеспрямованим. І продуктивним. І важливим. А головне... іншим.

Мені хотілося залишити власний слід в історії.

Мені хотілося перемогти.

Ні, не так. Я просто не хотів програвати.

А далі сталося саме так. Коли моє молоде серце почало невпинно калатати, коли мої рожеві легені розпросталися, мов пташині прима, коли дерева довкола розмились і стали зеленими плямами, перед очима постала відповідь, і я усвідомив, яким хочу бачити своє життя. Грою.

Так, подумав я, це воно. Це саме те слово. Секрет щастя, про який я завжди підозрював, сутність краси чи правди, або ж усе, що нам потрібно було знати про обидва ці поняття, закладене в моментах, коли м’яч летить у повітрі, коли обидва боксери відчувають, що от-от озветься гонг, коли бігуни наближаються до фінішної лінії, а глядачі всі як один зводяться на рівні. Ці півсекунди до перемоги чи поразки, пульс яких ти відчуваєш усім своїм єством,

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

неповторні в своїй дивовижній гостроті. І я хотів, щоб таким було моє життя, моє повсякденне життя.

У різні періоди я уявляв, як одного дня стану популярним письменником-романістом, відомим журналістом, видатним політиком. Однак найбільше я завжди мріяв стати титулованим спортсменом. На жаль, доля зробила з мене лише непоганого атлета, але аж ніяк не спортивного генія. І ось тепер, у двадцять чотири роки, я нарешті з цим впокорився. В Орегоні я почав займатися бігом і протягом трьох років мав певний успіх, виступаючи за університетську збірну. Але на тому все й закінчилось. І тепер, коли я почав пробігати милю за милею, вкладаючись у шість хвилин*, о тій порі, коли ранкове сонце оточувало сяйвом глицю навіть найвищих сосен, я запитував у себе: «А якби раптом знайшовся спосіб відчути те, що відчуває спортсмен, якщо насправді ти не є спортсменом? Якби безперервна робота перетворилася на гру? Або ж якби робота подобалася настільки сильно, що, фактично, перетворилася б на ту саму гру?».

Світ був переповнений війною, болем та стражданням, а буденне життя виявилося надзвичайно виснажливим і часто несправедливим — можливо, як я тоді думав, єдиним виходом із цієї ситуації було знайти для себе таку грандіозну мрію, щоби вона здавалася вартою зусиль, приносила б задоволення й підходила саме мені, — іти за нею з цілеспрямованою самовідданістю та завзяттям. Як не крути, а життя — це гра. І той, хто заперечує цю істину або просто відмовляється брати участь у цій грі, залишається на лаві запасних, а я такої долі собі не бажав. Більше за все на світі я не хотів саме цього.

І, певна річ, саме тому я і додумався до своєї Божевільної Ідеї. «Можливо, — подумав я, — можливо, мені варто наново розглянути свою Божевільну Ідею. А що, як моя Божевільна Ідея може... спрацювати?»

Можливо.

Ні-ні, потрібно було бігти швидше, ще швидше, потрібно було бігти так, ніби я за кимось гнався і водночас від когось утікав. Моя

*1 миля = 1,609 кілометрів. — *(Тут і далі примітки перекладача.)*

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

ідея спрацює. Присягаюсь, я *змушу* її спрацювати. Більше жодних «можливо».

Неочікувано моє обличчя розпливлось в усмішці. Ба більше, я ледь не розреготався. Я біг легко та граційно, як тільки міг, увесь спітнілий, але бачив перед собою огорнуту сяйвом Божевільну Ідею, яка тепер уже й не здавалася мені такою божевільною. Це взагалі не було схоже на ідею. Це було схоже на певне місце. Це було схоже на людину, чи на якусь життєву силу, що існувала задовго до мене, не залежала від мене й водночас була частиною мене. Вона чекала на мене й від мене ховалася. Можливо, це звучить надто пишномовно, трохи *божевільно,* але саме ці відчуття переповнювали мене тієї миті.

А може, і ні. Можливо, моя пам'ять трішки прикрасила цю мить блискучого відкриття, або взагалі згустила всі подібні моменти й перетворила їх на один яскравий спалах. Але якщо такий момент і був, насправді це було не що інше, як відчуття тріумфу бігуна. Я не знаю. Нічого не можу сказати напевно. Стільки подій та емоцій, які повільно вписувались у всі ці дні, місяці та роки, просто зникли без сліду, неначе той вир у повітрі, який я здіймав своїм подихом під час ранкової пробіжки. Обличчя, цифри, рішення, які в той чи інший момент здавалися незаперечними й навіть вирішальними усе зникло.

І все ж таки залишилася одна втішна впевненість, незмінна іспит, навічно закарбована у моїй пам'яті: у двадцятичотирирічному віці мені на думку спала Божевільна Ідея, і дивним чином, попри сильну тривогу, страх перед невідомим майбутнім та невпевненість у власних силах, яку переживають усі хлопці й дівчата у двадцять п'ять років, я таки дійшов висновку, що весь наш світ по-будонаний на божевільних ідеях. Наша історія — це одна грубезна збірка божевільних ідей. Усе те, що мене захоплювало, — книжки, спорт, демократія, підприємництво — починалося з божевільних ідей.

Щиро кажучи, мало які з тих ідей були аж настільки божевільними, як моє улюблене заняття — біг. Це важко. Це болісно. Це ризиковано. Нагороди незначні, та й ті далеко не гарантовані. Коли ти біжиш трасою по колу чи спускаєшся донизу безлюдною доро-

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

гою, в тебе немає певної конкретної мети, принаймні такої, що могла б виправдати всі твої зусилля. Метою стає сам процес бігу. І річ не в тім, що попереду немає фінішної лінії, а в тім, що ти сам визначаєш межі цієї фінішної прямої. І хоч би яке задоволення чи дохід ти отримував від цього бігу, маєш знайти всі ці емоції безпосередньо в бігові. Все залежить від того, як тобі вдасться це оформити, як ти сам собі це піднесеш.

Кожен бігун про це знає. Ти все біжиш і біжиш, кілометр за кілометром, однак до фінішу так і не дізнаєшся, навіщо це тобі. Ти переконуєш себе в тому, що біжиш до певної мети, ганяєшся за тріумфом, однак насправді ти біжиш тому, що інший варіант, зупинка, лякає тебе до смерті.

Того ранку 1962 року я сказав собі: нехай усі називають твою ідею божевільною... а ти і далі втілюй її у життя. Не зупиняйся. І навіть не думай про те, щоб зупинитися, поки не досягнеш успіху, не марнуй часу на роздуми про те, що саме включає в себе цей «успіх». Хоч би що траплялося на твоєму шляху, просто не зупиняйся.

Ось так, цілком несподівано, мені вдалося дати собі доволі корисну пораду, як на мій вік, надто мудру, й успішно нею скористатися. І ось тепер, півстоліття потому, я впевнений, що це найкраща порада — можливо, навіть єдина, яку ми повинні давати іншим.

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>